

گفتگو

تولک و چالش‌های صنعت پیام

مصاحبه با دکتر سید حمید پور محمدی
معاون امور بانکی، بیمه و شرکت‌های دولتی وزیر امور اقتصادی و دارایی

● محمد مظفر خرمی

دکتر سید حمید پور محمدی برای نخستین بار در اولیه هشتاد و سی سالگی معاون امور بانکی، بیمه و شرکت‌های دولتی را در وزارت امور اقتصادی و دارایی در دولت سید محمد خاتمی و وزارت سید صدر حسینی بر عهده گرفت و در دولت محمود احمدی نزد وزارت دکترون داشت. جعفری نیز در سمت خود ابقا شد. وی که پیش از این به عنوان مدیر عامل و رئیس هیئت مدیره شرکت سرمایه‌گذاری شاهد وابسته به بنیاد شهید فعالیت‌های اقتصادی را تجربه کرده بود، با ورود به عرصه حوزه‌های بانکی و بیمه‌ای به ویژه در دولت نهم، با چالش‌های فراوانی رو به رو شد. در حوزه فعالیت‌های بیمه‌ای، تغییر رئیس کل بیمه مرکزی ایران (که هزادی به جای همتی) و تغییر برخی مدیران عامل شرکت‌های بیمه دولتی - افزایش فعالیت شرکت‌های خصوصی و اختصاصی ۱۴۰ میلیارد ریال از درآمد شرکت‌های بیمه دولت به نیروی انتظامی با تصویب مجلس هفت و سرانجام عزل دستوری و ناگهانی مدیر عامل و هیئت مدیره بیمه ایران توسط رئیس جمهور مهندس ترین چالش‌هایی هستند که پور محمدی و همکارانش در معاونت بانک و بیمه با آن مواجه شدند. البته وی نوید برپایی یک همایش در وزارت امور اقتصادی و دارایی را برای بررسی این چالش‌ها می‌دهد.

دکتر پور محمدی در دانشگاه تهران نهادهای بولی و مالی را تدریس می‌کند و کتاب «مبانی نظری و کارکرد های بیمه در ایران» از آثار اوست. وی همچنین کتاب دیگری با همین عنوان در حوزه بانک در دست تهیه دارد. رساله دکترا وی نیز «چالش‌ها و تأثیر نظام بانکی بر رشد اقتصادی» است.

معاون امور بانکی، بیمه و شرکت‌های دولتی این فرصت را به فصلنامه آسیا داد تا چالش‌های صنعت بیمه را مژو کنیم و نظرات وی را در این باره جویا شویم.

به گفته وی، به منظور جلوگیری از این انحصار، در سال ۱۳۱۴ شرکت سهامی بیمه ایران با سرمایه اولیه ۲۰ میلیون ریال توسط دولت تأسیس شد. برای حمایت از این شرکت، کلیه عملیات بیمه‌ای سازمان‌های دولتی به انحصار بیمه ایران درآمد و شرکت‌های خارجی موظف شدند ۲۵ درصد از سرمایه‌های صادره را نزد این شرکت اتکایی کنند.

افزون بر این، در سال ۱۳۳۱ با تصویب مصوبه‌ای در دولت مصدق شرایط حضور شرکت‌های بیمه خارجی دشوارتر شد و بدین ترتیب فقط دونمایندگی یورکشاپر (انگلستان) و اینگستراخ (روسیه) به فعالیت خود در ایران ادامه دادند. با خروج نمایندگی‌های خارجی از ایران، زمینه برای شروع فعالیت بیمه‌گران ایرانی آماده شد و تعدادی شرکت بیمه با سرمایه‌های ایرانی آغاز به کار کردند.

روندا تاریخی شکل‌گیری صنعت بیمه در ایران

دکتر پور محمدی در ابتدای سخنان خود درباره چگونگی آغاز فعالیت‌های بیمه‌ای در ایران و انحصار آن توسط شرکت‌های خارجی می‌گوید: نخستین بار در سال ۱۲۸۳ بیمه بسته‌های پستی مطرح شد و این طریق کلمه بیمه وارد ادبیات کشور ما گردید.

همچنین در سال ۱۲۸۹ دو موسسه روسی برای اولین بار در ایران به عملیات بیمه مبادرت کردند. بعد از نیز شرکت انگلیسی بیمه آیانز نمایندگی خود را در تهران دایر کرد و متعاقب تأسیس نمایندگی این شرکت، بسیاری از شرکت‌های بیمه خارجی در ایران شعبه و نمایندگی دایر کردند. بی‌تمایلی صاحبان سرمایه ایرانی به سرمایه‌گذاری در این فعالیت جدید اقتصادی، موجب شد تا عملیات بیمه به مدت ربع قرن در انحصار موسسات خارجی باقی بماند.

■ چالش‌های صنعت بیمه به پنج دسته تقسیم می‌شوند:

- چالش‌های حوزه خدمات بیمه‌ای**
- چالش‌های حوزه مالی، چالش‌های حوزه حوزه ساختاری و قوانین و مقررات**
- چالش‌های حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات و**
- چالش‌های حوزه نظارت و کنترل**

در ادامه تغییر و تحولات صنعت بیمه، در سال ۱۳۵۰ قانون تأسیس بیمه مرکزی ایران و بیمه‌گری تصویب شد و برای اولین بار در ایران فعالیت‌های بیمه‌گری تحت ناظارت خاصی درآمد. دکتر پورمحمدی سخنان خود را با اشاره به تحولات صنعت

و چالش‌های حوزه نظارت و کنترل.

دکتر پورمحمدی، وزیرگی های هر یک از چالش‌های فوق را چنین تشریح می‌کند: قدر مسلم هر یک از این حوزه‌ها طیف وسیعی را شامل می‌شود و تشریح آن نیاز به زمان زیادی دارد اما

بیمه پس از پیروزی انقلاب اسلامی و شکل‌گیری شرکت‌های جدید بیمه‌ای ادامه داده و می‌گوید: در چهارم تیر ۱۳۵۸ بنا بر تصمیم شورای انقلاب دوازده شرکت خصوصی، ملی اعلام شدند و پروانه فعالیت دو نمایندگی خارجی بیمه نیز لغو شد. در سال‌های ۱۳۶۰ و ۱۳۶۱ صدور بیمه نامه در ۱۰ شرکت بیمه ملی شده (شرکت بیمه

امید، شرق، پارس، آریا، ساختمان و

به طور خلاصه می‌توان گفت:

به طور خلاصه می‌توان گفت: در حوزه خدمات بیمه‌ای، جای خالی شناسایی تمامی نیازهای مشتریان و ارائه خدمات مناسب قابل مشاهده است. بازاریابی و شبکه فروش نه چندان مناسب و کارآمد فضای رقابتی ضعیف در بازار به دلیل تعیین نرخ بیمه به شکل مت مرکز، عملکرد نه چندان مناسب شرکت‌های بیمه در اقداماتی چون فرهنگ سازی و اطلاع رسانی و تبلیغات، کمبود واحدهای صدور بیمه نامه و پرداخت خسارت در کل کشور و نبود استانداردها و رویه‌های معین و مستند برای تعیین و پرداخت خسارت، از دیگر چالش‌های این بخش هستند.

در حوزه مالی، استاندارد حسابداری مناسب در فعالیت بیمه‌های زندگی و غیرزندگی وجود ندارد، اطلاعات در صورت های مالی به درستی تفکیک و طبقه‌بندی نشده‌اند، روش‌های یکنواخت حسابداری در ثبت حق بیمه و خسارت و ذخایر فنی وجود ندارد بازده کافی و مناسب از منابع مالی آنها بدست نمی‌آید و همچنین عوامل دیگری چون زیان فنی در برخی از رشته‌ها، پرداخت عوارض و کمک‌های نامتعارف، کاهش کارمزدها و افزایش هزینه‌ها به کاهش بازدهی و سودآوری شرکت‌های بیمه منجر می‌شود.

در حوزه ساختاری و قوانین و مقررات شرکت‌های بیمه در حال حاضر ناگزیر به پیروی از قوانین و مقررات متعددی هستند که در برخی موارد متناقض اند و معمولاً تغییرات و اصلاحات سریع نیز شامل حال آنها می‌شود. بدیهی است این امر برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری را مشکل می‌سازد. همچنین برخی از این قوانین محدودیت‌هایی برای مدیران این صنعت در زمینه نحوه تنظیم و

کشور و نمایندگان مجلس، قانون تأسیس موسسات بیمه غیردولتی

در سال ۱۳۸۰ به تصویب رسید و زمینه برای حضور بخش خصوصی

در این صنعت فراهم شد و متعاقب آن شرکت‌های بیمه خصوصی

کارآفرین، سینما، ملت، حافظه، پارسیان، دی، نوین، توسعه، اتکایی

امین، رازی، سامان و امید شروع به فعالیت کردند.

چالش‌های صنعت بیمه

معاون امور بانکی، بیمه و شرکت‌های دولتی وزارت امور اقتصادی و دارایی اظهارات خود را با تشریح چالش‌های فراوری صنعت بیمه در ایران پی‌گیرد. وی با اشاره به اهمیت شناسایی و معرفی این چالش‌ها به منظور مهیا کردن زمینه تشریک مساعی صاحب نظران پژوهشگران و دانشجویان، چالش‌های صنعت بیمه را به پنج دسته تقسیم می‌کند: چالش‌های حوزه خدمات بیمه‌ای، چالش‌های حوزه مالی، چالش‌های حوزه ساختاری و قوانین و مقررات، چالش‌های حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات

این عوامل دست به دست هم داده‌اند تا شرکت‌های بیمه ناگزیر به پاسخ‌گویی به مراجع متعدد شوند. تعدد این مراجع به گونه‌ای است که گاهی دو مرجع نظارتی غیرفنی دو دیدگاه متفاوت را تعقیب می‌کنند. فقدان ساز و کار نظارت فنی بیمه‌ای در شرکت‌های بیمه بر نرخ‌ها، گاهی موجب اعمال نرخ و شرایط نامساعد و تحمیل خسارت‌های سنگینی به شرکت‌های بیمه و سایر بیمه‌گذاران می‌شود. این امر باعث می‌شود که شرکت‌های بیمه، خسارت‌های بزرگ وارد را از محل سایر رشته‌ها مانند باربری، مهندسی و آتش‌سوزی تأمین می‌کنند که آثار نامطلوبی بر این گونه بیمه‌ها نیز خواهد گذاشت.

راهکارهای برونو رفت از چالش‌ها

دکتر سید حمید پور محمدی احسان نیاز به برونو رفت از چالش‌ها را مهم ترین مسئله برای رویارویی با آنها توصیف کرده و تأکید می‌کند، تا زمانی که مستولان کشور و مدیران صنعت بیمه با عاقب و تهدیدات، آگاهی کافی نداشته باشند، انگیزه و اراده لازم برای مدیریت این گونه چالش‌ها به وجود نمی‌آید. وی تصریح می‌کند: باید توجه داشته باشیم که همه چیز به سرعت در حال تغییر است و اگر امروز اقدامی برای رفع نقاچیش نشود، شاید فردا دیگر این امکان وجود نداشته باشد. پس از شناخت کامل چالش‌ها که اشاره مختصراً به آنها شد، باید با کارکارشناسی دقیق برای هر مورد، راهکارهای مناسب و متناسب با امکانات و شرایط تهیه شود. راهکارهای اجرایی برای هر یک از چالش‌های در حوزه‌های مختلف فوق تدوین شده است که در صورت اجرا، شاهد توسعه و بهبود قابل توجه در این صنعت خواهیم بود. به عنوان مثال با واگذاری برخی امور به موسسات حرفه‌ای در بخش خصوصی ضمن تقویت این بخش، بسیاری از مشکلات موجود برطرف خواهد شد. تدوین استانداردهای لازم در حوزه‌های مختلف، تربیت نیروی انسانی مختصراً، ایجاد محیط رقابتی سالم، حذف نظارت‌ها و قوانین غیر ضروری، تفویض اختیارات بیشتر به مدیران مکانیزه کردن امور و تغییر مدل سنتی به مدرن و مکانیزه، استفاده از علم و تجربه سایر کشورها، توسعه بازار و گسترش شبکه فروش و... هر یک زمینه‌ای است که با برنامه‌ریزی اصولی در آن می‌توان بر چالش‌های موجود مدیریت صحیح کرد.

برای مدیریت بر این چالش‌ها، برنامه اصلاحات راهبردی صنعت بیمه در دست تهیه است که این اقدام نتیجه تلاش همه مدیران صنعت بیمه دولتی است که در قالب کارگروه‌های پنجم‌گانه با حضور مدیران عامل و اعضای هیأت مدیره و اینجانب، چالش‌ها شناسایی

تامین بودجه و به کارگیری نیروی انسانی کارآمد به همراه دارد. فقدان نظام کارآمد آموزشی و نظام نامناسب پرداختی، وجود نیروی انسانی کارا و متخصص را با مشکل رو برو می‌کند. نبود نظام صندوق بازنیستگی واحد در کل سیستم بیمه، تفکیک نبود امور نظارتی و اجرایی در بیمه مرکزی ایران، تمکن بیش از حد اختیارات در شورای عالی بیمه، جایگاه نا مطلوب سندیکای شرکت‌های بیمه، نظام مالکیت دولتی بر بیمه‌های دولتی و همسان نبودن اختیارات و اقدار مدیران در شرکت‌های بیمه خصوصی و دولتی از دیگر چالش‌های این حوزه است.

در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات شاید با جرات بتوان گفت صنعت بیمه با بیشترین چالش رو برو است. با وجود نیاز اساسی شرکت‌های بیمه به تکنولوژی نو، توفیق چندانی در این حوزه نداشته‌اند و نبود اطلاعات به هنگام و شفاف با سوء استفاده در این صنعت همراه بوده است. هم اکنون برنامه‌های منسجم و کارآمد و عزم و اراده کافی در بیرون و درون سازمان‌های بیمه برای توسعه فناوری اطلاعات وجود ندارد. مقررات و نظارت‌های متعدد، استفاده از فناوری اطلاعات را برای شرکت‌های بیمه مشکل کرده است. بودجه کافی برای این منظور تصویب نمی‌شود و برنامه‌های عملیاتی مدون برای آن وجود ندارد. شرکت‌های رایانه‌ای مجرب در حوزه بیمه وجود ندارد و محدودیت‌های زیر ساختی برای توسعه فناوری در این حوزه وجود دارد.

در حوزه نظارت و کنترل چالش‌های موجود نیز قابل تأمل هستند. هم اکنون نهادهای نظارتی فراوانی بر فعالیت شرکت‌های بیمه و به ویژه شرکت‌های بیمه دولتی نظارت می‌کنند. البته نظارت بسیاری از این دستگاه‌ها غیر فنی است و گاهی براساس شکایت اشخاصی که عموماً فاقد اطلاعات و مشخصات دقیق‌اند به امر نظارت‌های گسترده می‌پردازند. این نظارت‌ها گاهی نه تنها به نتیجه‌ای منجر نمی‌شود بلکه باعث ائتلاف وقت و حتی سوء استفاده برخی از اشخاص نیز می‌شود. از طرفی، نهادهایی که باید نظارت حرفه‌ای اعمال کنند (مانند بیمه مرکزی ایران) نیز نحوه اعمال نظارت خود را از طریق تعریف‌ها اعمال می‌کنند و نظارت تعریف‌ای جای نظارت مالی و تشخیص میزان توانگری شرکت‌های بیمه‌رامی‌گیرد. به علاوه ساز و کار نظارت فنی بیمه‌ای نیز به شیوه‌ی مطلوبی طراحی و اجرا نشده است. سازمان حسابرسی نیز به عنوان بازرس قانونی تاکنون استانداردهای حسابداری مورد نیاز را به طور کامل تهیه نکرده است و گزارش‌ها محدود به گزارش حسابرسی و بازرسی و اظهارنظر کلی درخصوص عملکرد شرکت‌های بیمه است.

■ در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات شاید با جرات بتوان گفت
صنعت بیمه با بیشترین چالش وجود نیاز اساسی
شرکت‌های بیمه به تکنولوژی نو این شرکت‌ها توفیق چندانی در این حوزه نداشته‌اند

■ اختیارات و اقتدار مدیران شرکت‌های بیمه دولتی کمتر از مدیران بیمه‌های خصوصی است مدیران دولتی اختیار کافی برای جذب نیروهای مطلوب و موردنیاز خود را ندارند نظام پرداخت شرکت‌های بیمه دولتی نامناسب و غیرکارا است

اختیار کافی برای جذب نیروهای مطلوب و موردنیاز خود را ندارند
ابزارهای تشویق، ترغیب و تنبیه در دست مدیران و نیز نظام پرداخت شرکت‌های بیمه دولتی نامناسب و غیرکارا است. آینه نامه استخدامی مشترک شرکت‌های بیمه دولتی نارسایی فراوان دارد.

شده است و برای مدیریت براین چالش‌ها برنامه اصلاحات و اجرایی در حال تدوین و همزمان در حال اجراء می‌باشد.
در عین حال قرار است این چالش‌ها و اصلاحات در دستور کار همایشی به همین نام قرار گیرد تا از دیدگاه‌های تخصصی

و صاحب‌نظران نیز برای نهایی کردن آن بهره‌مند شویم.

واگذاری بیمه‌های دولتی به زودی محقق می‌شود
معاون امور بانکی، بیمه و امور شرکتهای دولتی وزارت امور اقتصادی و دارایی با تأکید بر این نکته که دولت با جدیت و سرعت در پی اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی است، تحقق خصوصی‌سازی را مستلزم

بررسی و مطالعات جامع توصیف می‌کند. وی درباره روند واگذاری مشکلات این چنینی و تکالیف و الزامات دولت و محدودیت‌های مختلف دیگر، قابلیت‌های اجرایی مدیران و کارایی شرکت‌های دولتی را کاهش می‌دهد. طبیعی است اگر اختیارات مدیران بیشتر باشد و ابزار رقابت سالم در شرکت‌ها به میزان مساوی فراهم شود شاهد پیشرفت و توسعه این صنعت خواهیم بود. بنابراین خصوصی سازی شرکت‌های دولتی می‌تواند گامی به جلو باشد. در حال حاضر تنها ۱۵ درصد بازار در اختیار بیمه‌های خصوصی است و این امیدواری وجود دارد که با خصوصی شدن شرکت‌های بیمه آسیا بزرگ‌تر و نتایج راجح آوری وارائه کند. دکتر پورمحمدی ادامه می‌دهد: پس از آماده شدن گزارش‌های کارگروه‌های فوق، جلسه مشترک صنعت بیمه با سازمان بورس اوراق بهادار و سازمان خصوصی‌سازی تشکیل خواهد شد. با توجه به اینکه گزارش کارگروه‌ها در حال نهایی شدن است، امیدواریم در آینده نزدیک جلسات مشترک تشکیل شود.

خصوصی‌سازی باعث توسعه صنعت بیمه خواهد شد
دکتر پورمحمدی در ادامه، مشکلات پیش روی شرکت‌های دولتی را در مقایسه با شرکت‌های خصوصی تشریح می‌کند: شرکت‌های بیمه دولتی در مقایسه با بیمه‌های خصوصی با مشکلاتی روبرو هستند. به عنوان نمونه منابع انسانی کارآزموده و با تجربه آنها

تمایل به جذب در بخش خصوصی دارند و اکنون نیز این اتفاق کمابیش رخداده است. اختیارات و اقتدار مدیران شرکت‌های بیمه دولتی کمتر از مدیران بیمه‌های خصوصی است، مدیران دولتی

به دلیل عملکرد مثبت خود در پیش از انقلاب جایگاه خوبی در صنعت بیمه به دست آورد و این جایگاه را پس از انقلاب نیز حفظ کرد. بررسی عملکرد این شرکت در پانزده سال گذشته نشان می‌دهد که به طور متوسط بیش از بیست درصد از بازار بیمه در اختیار این شرکت بوده است. ثبات مدیریت و حسن شهرت این شرکت در ایران و بعض ادر جهان پشتوانه بزرگی برای این شرکت ایجاد کرده است. وی همچنین درباره فصلنامه آسیا گفت: خوشبختانه در صنعت بیمه، نشریه بیمه آسیا پر بار و مفید ظاهر شده است و تقریباً در زمینه‌های مختلف بیمه اطلاعات کامل و جامعی را به مخاطبان خود منتقل کرده است. مفید بودن مطالب بعلاوه حسن سلیقه در تهیه، تدوین، صفحه‌آرایی و... این نشریه را ماندگار و تأثیرگذار کرده است. اما با توجه به نیازهای جامعه به خدمات جدید و اطلاع و آشنایی کم جامعه با خدمات موجود، شاید بتوان با گستردگی کردن طیف مخاطبان و اطلاع رسانی بیشتر و پراخشن به نیازها و کمبودهای خدمات بیمه، تأثیرگذاری برای ارتقاء سطح کیفی این صنعت بر جای گذاشت. همچنین مطالعات تطبیقی این صنعت در سطح جهانی می‌تواند باشناسی‌ای بهتر جایگاه کشورمان در دنیا، انگیزه و تلاش مسئولان را برای کم کردن فاصله موجود بیشتر کند. دکتر پورمحمدی نظر خود را درباره عملکرد روابط عمومی بیمه آسیا با تأکید بر ممتاز بودن این روابط عمومی در صنعت بیمه اعلام می‌کند و می‌گوید: به جز حسن عملکرد بیمه آسیا، فعالیت‌های روابط عمومی این بهتر است.

معاون امور بانکی بیمه و شرکت‌های دولتی وزارت امور اقتصادی و دارایی در دتباله سخنان خود از برگزاری همایش بررسی چالش‌های صنعت بیمه کشور که در سال جاری برگزار خواهد شد خبر داد و گفت: موضوع نظارت در صنعت بیمه درین همایش مورد بحث و بررسی کارشناسان قرار خواهد گرفت و نتایج این بررسی‌ها در همایش مذکور اعلام خواهد شد. وی افزود: ما بحث نظارت و تعریف رادر دو کارگروه نظارت و کارگروه خدمات بیمه‌ای از نظر نقاط ضعف و قوت آن بررسی و نهایی کرده‌ایم که نتایج آن در این همایش تقدیم می‌شود.

بیمه آسیا از حسن شهرت داخلی و جهانی برخوردار است دکتر پورمحمدی در پایان مصاحبه خود به حسن عملکرد و حسن شهرت بیمه آسیا در صنعت بیمه اشاره می‌کند و می‌گوید: بیمه آسیا آنچه خالی است. ان شاء الله آنها بیمه آسیا را پر کنند و مسیر آنها را پرشتاب تر ادامه دهند.

■ زمان آن رسیده
است که روش‌های تعریف‌های و سنتی را کنار بگذاریم و نظارت کاملاً حرفه‌ای و تخصصی و متنکی بر نرم افزارها و جدا از نظارات و سلایق انسانی را به کار بگیریم

بیمه آسیا از حسن شهرت داخلی و جهانی برخوردار است دکتر پورمحمدی در پایان مصاحبه خود به حسن عملکرد و حسن شهرت بیمه آسیا در صنعت بیمه اشاره می‌کند و می‌گوید: بیمه آسیا